

DANA PUCHNAROVÁ

TÍHA A NADĚJE

(K výstavě konfigurací k poezii F. Halase, V. Holana, K. H. Máchy, R. Thákura aj.)

Každé dílo je ukotveno ve své době, je časové ale zároveň i nadčasové. My v roli diváků nepotřebujeme vysvětlující komentáře, ale spíše se snažíme dobrat se jeho duchovní podstaty. Abychom pochopili onu poměrně rozsáhlou kapitolu v díle Dany Puchnarové, kterou představují práce inspirované četbou básníků- Máchy, Holana, Halase a Thákura, musíme znát nejenom fakta, ale také dobové souvislosti.

Letům šedesátým se dnes často dává přívlastek „zlatá“ a my naprosto oprávněně odmítáme všechno zavádějící, také všechny mýty a legendy výtvarné. Začátek let šedesátých je nicméně skutečně poznačen nadějí, že budou napraveny křivdy z desetiletí minulého, je to čas návratů, ale také čas hledání, nejenom v oblasti výtvarného umění. Informací o tom, co se děje ve svobodném světě bylo pramálo, ale jako by kunsthistorie zažertovala: právě tehdy vzniká „český informel“, a také jeho spirituální odnož, Janem Křížem nazývaná „český symbolistní informel“. Do jeho rámce patří také celá etapa „strukturální abstrakce“, cyklus GEOMETRIA SPIRITUALIS, grafiky, malby, asambláže Dany Puchnarové, připomeňme jen, že na přehodnocení a zařazení do kontextu toto dílo stále čeká. Práce byly vytvářeny zvláštním způsobem: byl to jakýsi boj s materiálem, pokořování hmoty (či spíše její produchovnění), ale v každém případě materiálu jako pouhé hmoty- rytím, řezáním, škrabáním, vypalováním a dalšími radikálními metodami tvorby. „Užívala jsem prskyřic, kovů, provazů, textilu, dřeva, vypalovala části letlampou,“ vzpomíná umělkyně. Různorodost materiálová ovšem korespondovala s tematikou díla. Pro dílo Dany Puchnarové byla rozhodující právě ona spiritualita, potřeba duchovnosti v moderním umění, tak jak to doma formulovat Bohumil Kubišta, a v cizině Kandinský a Kupka. Co jméno, to vzor umělecké zásadovosti. Také v oblasti literární objevila Dana Puchnarová své oblíbené básníky a spisovatele, ještě za studií na pražské Akademii. Byli to: Karel Hynek Mácha, Vladimír Holan, František Halas a R.Thákur a mnozí další, připomeňme jen, že malířka absolvovala Akademii grafickým cyklem k povídkám Franze Kafky, jehož prorockému dílu se začalo rozumět teprve na začátku let šedesátých.

Byla zde jistá situace - společnost, která byla řízena striktně ideologicky a vedena k čirému materialismu, pocit odcizení nebyl pouhým výmyslem intelektuálů, ale realita pociťovaná v širokém kontextu. Básníci ji ovšem předvídali.

Malířka měla štěstí, že právě jí dal Jindřich Chaloupecký k prostudování (a vytvoření ilustrací) Halasův rukopis tehdy ještě nevydaných knih „Potopa“ a „Hlad“. Byl v nich ohlas let válečných, německé okupace, ale co bylo snad ještě důležitější: bylo v nich básníkově varování, prorocké vidění totalitní budoucnosti.

Na základě četby, nikoliv tedy pouhé iniciace, ale dialogu s dílem vznikl poměrně rozsáhlý cyklus, kromě jiného také (a podle vlastních slov umělkyně) „přes 50 kombinovaných maleb na papíře, u těch největších ke konci jsem připravovala podklad z koláží, útržků fotografií, ob vazové gázy, reprodukcí barokního obrazu či zvětšenin odporného hmyzu.“

Právě tímto cyklem, později pojmenovaný Halasiana, se etapa „strukturální abstrakce“ uzavírá.

Umělkyně prožívá jakýsi vnitřní přerod, je to jak vzpomíná „osudný vnitřní převrat, který změnil můj osobní poměr k vlastní cestě. Začala jsem vidět svou práci z druhé strany...dalo by se to přirovnat k několikaleté bolestné iniciaci, končící výstupem do jiného světa, který jsem předtím neznala, ale stal se mým novým vnitřním světem a naplnil mne Světlem, které bylo a zůstává pevné a trvalé.“

S mírnou nadsázkou by se dalo říci, že dílo Dany Puchnarové se změnilo a z „temné“ fáze vstoupilo do „světlé“. A právě toto dílo dne, tato světelnost, neuvěřitelná lehkost malířského bytí charakterizuje tvorbu dnešní. Lehkost ovšem paradoxní v díle, které je stavebné, konstruktivní a skrývá se v něm řád, jakási duchovní síť mezi vymyšleným a vysněným.

Halasiana, která je na konci cyklů Strukturální abstrakce představují spíše dílo noci: ty cykly jsou jazykem doby, výrazem až jakési existencionální rozervanosti, neustálých otázek, nejistot a mučivých pochyb, jsou odrazem politické a společenské situace v zemi, která se hrdě nazývala Československá socialistická republika.“

Nic z toho neexistuje, ale zůstává dílo, které není dokumentem, ale prvkem stavebním a součástí té výtvarné kultury, již jsme současníci.

Jiří Olič

PROSTOR KOSMOLOGICKÉ INTUICE

DANA PUCHNAROVÁ - VÝSTAVA BARVA / TVAR 1964-2004
GALERIE U PRSTENU, JILSKÁ 14, PRAHA 13. 10 – 4. 11 2004

Po přehledu poslední tvorby, jímž se letos v lednu v galerii Caesar v Olomouci připomněla Dana Puchnarová, měla její výstava U prstenu povahu uvážlivého výběru z delšího časového období. Byla to retrospektiva z hlediska autorčiny současnosti aktuálního proudu její tvorby: abstrakce čisté barvy a tvaru. I když kromě strukturálních počátků v její tvorbě najdeme i prvky fantazijního symbolismu, jejím nejvýznamnějším přínosem je jistě konkretistická abstrakce, chápaná neformálně, neortodoxně, především se specifickým myšlenkovým pozadím. To rozhodlo o původnosti její abstraktní tvorby.

Abstrakce Dany Puchnarové byly vždy osobité a zvláštní. Nesetkali jsme se zde s ortodoxní geometrií, vlastně ani ne s konstruktivní logikou formy. Šlo o rytmicky svobodné znakové hry, kde se princip řádu spojuje s lehkostí fantazijní představy. Někde uprostřed leží ornamentální kvalita těchto formových her, schopnost vtahovat nás do světa harmonického propojení a opakování tvarů, kdy se účastníme dynamiky forem a tím jemně ladíme hladinu vnitřní meditace. Pohyb tvarů tu je blízký chování živých forem přírody, vyjadřuje cosi vezdejšího, a i abstraktního zároveň.

Zatímco HRA představuje ve svém mezním významu jakousi metafyzickou podstatu všeho aktivního bytí ve světě, především tvoření, sama o sobě se někdy nejeví jako nejvyšší dosažitelná moudrost. Jestliže i pak k absolutní moudrosti vede, pak se na hraně svých možností mění v něco kvalitativně přece jen jiného. Za oním přesahem se otevírá prostor jakéhosi čistého absolutního bytí, odpoutaného od vši služebnosti konkrétním věcem života.

Jistým mezistupněm je zde představa kosmu, uměním chápaného jako symbolický obraz. KOSMOS se sice zdá být záležitostí prosté zkušenosti, zdá se být dokonce uchopitelný pouhým zrakem či matematickou formulí, a přece je ve svých spolehlivě určitelných kvalitách lidskému myšlení stále záhadou. V umění se kosmos a síly, které mu vládnu, stávají výzvou k utvoření lidské konstrukce kosmu, k výkladu jeho povahy a významu. Je to cesta k imaginaci umělecké kosmologie. Kosmos představuje v umění možnost, jak nejen uchopit svět v jeho nejobecnějším významu, ale jak se nad něj i povznést, máme-li odvahu jít i za něj, do neznáma, do prostoru kosmologické intuice. Přitom předpokládáme, že naše interpretace přírodních skutečností vyjádří i pocíťovaný fakt, že kosmické neznámo se jistým způsobem podílí i na směřování našich osudů.

Umění jakoby do všech skrytých dimenzí kosmického nekonečna chtělo vniknout obecností svých symbolů. Kosmu nadřazuje vlastní duchovní projekty dynamické souvztažnosti všeho se vším. A o tom mohou mluvit právě abstraktní tvary těchto obrazů a grafických listů. Podstatné rozšíření duchovního horizontu je hledáním nových forem krásy, sleduje dosažení estetického uspokojení, pocíťového blaženství.

Manifestací takových forem duchovní svobody jsou i poslední abstraktní díla Dany

Puchnarové. Představují přechod od situačních alegorií tvarových her k formovým symbolům nejdotažitějších souvislostí. Jeví se jako průběžná pletiva, donekonečna produkující síťové rastry, pokrývající celou plochu díla, či jako jednotlivé syntetické emblémy, které v závěrečné světelné instalaci se stávají průsvitnými symboly samopohybu věčnosti. Je tu patrný vliv východního myšlení, které plynule přechází od života a jeho distancované reflexe k harmonizujícím svobodám radostně absolutizující meditace.

Jan Kříž

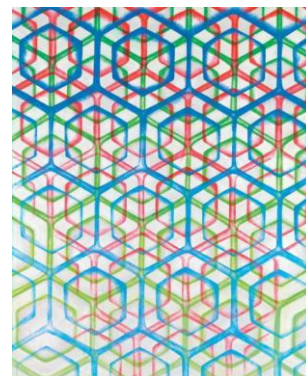

Imaginární kosmos Dany Puchnarové / Práce z let 1960 -2006

Muzeum umění Olomouc – Muzeum moderního umění,
Denisova 47, Olomouc
krátkodobá výstava
18. 10. - 30. 12. 2007
(vernisaž – 18. 10. 2007 v 18.30 hodin)

POŘADATEL VÝSTAVY

Muzeum umění Olomouc – Muzeum moderního umění
KURÁTOR A KONCEPCE VÝSTAVY:
Jiří Olič, Vlastimil Tetiva
GRAFICKÉ ŘEŠENÍ VÝSTAVY A KATALOGU
Petr Šmalec

Další z řady výstavních projektů, kterými se Muzeum umění Olomouc snaží o komplexní umělecko-historické zpracování regionální výtvarné kultury posledních desetiletí a prezentaci jejích výrazných osobností, představuje retrospektiva malířky, grafičky a kreslířky Dany Puchnarové. Tvorba dlouholeté pedagožky Katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého se od 60. let 20. století řadí ke svébytným, expresivním projevům geometrické abstrakce v českých zemích, inspirovaným duchovním poznáním a filozofií. Od poloviny listopadu tak v Muzeu moderního umění dojde k zajímavému setkání dvou odlišných přístupů ke geometrické abstrakci – duchovního Dany Puchnarové a exaktního, představovaného světově proslulým zakladatelem Op-Artu Victorem Vasarelym.

Dana Puchnarová (* 22. ledna 1938) jako malířka a grafička debutovala v první polovině 60. let, tedy v době, kdy se politická a společenská situace v tehdejší Československu pozvolna uvolňovala a umělci začali nejenom objevovat a ctít tradice českého moderního umění, ale také dávali najevo, že patří k jeho avantgardnímu předvoji. Zakládaly se skupiny a vystavovalo se, zatím jen po ateliérech, neboť ze strany moci se ještě stále víc zakazovalo, než dovolovalo. Byla to otevřená revolta proti panující estetice a skrytěji ovšem i proti politice.

„Kolektivní a skupinový duch byl ale Daně Puchnarové cizí, patřila k těm tvůrcům, kteří své dílo tvoří spíše v tichu a skrytu ateliérů. Na pozadí těchto raných šedesátých letech vznikly první cykly 'Geometria Spiritualis' a 'Geometria Mechanica'. Podobný expresivně-abstraktní rukopis mají také obrazy, které jsou vlastně ilustracemi k dílu autorů, které si Dana Puchnarová oblíbila: Franze Kafky a Františka Halase. Tato etapa tvorby umělkyně a jejích generačních souputníků se dnes většinou označuje jako informel a jeho česká verze netrvala sice dlouho, ovšem byla významná, vzhledem k souvislostem s mezinárodní scénou. Dala základ, zkušenost a sebejistotu potřebnou k další práci,“ shrnul počátky tvorby absolventky

pražské AVU kurátor olomoucké výstavy Jiří Olič.

Po roce 1969, v době tzv. normalizace, pokračovala Puchnarová cykly *Znaky a Křivky* a v druhé polovině 70. let cykly snů a vizí o zničené civilizaci. „*Reagovala tak na neblahý vývoj ve společnosti, stále se zhoršující vztahy člověka k přírodě a také úpadek mezilidských vztahů. Politickým vyjádřením těchto názorů bylo podepsání Charty 77. Komunistický režim samozřejmě její postoj nenechal bez odezvy, odpověděl výhrůžkami, zákazy a sledováním StB,*“ doplnil Olič.

Po listopadu 1989 dostala tvorba umělkyně, která již vystavovala zhruba na 140 výstavách, nové impulzy, její dílo se podle Oliče harmonizuje a zjemňuje. Bylo to také díky vlivu a studiu východní filosofie, která je pro ni trvalým zdrojem inspirace. Puchnarová také cvičí od roku 1972 jógu a tři roky dokonce působila jako cvičitelka jógy.

Tvůrčí zkušenosti Puchnarová zužitkovala během dvanáctiletého pedagogického působení na Katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kde vedla ateliér kresby. Při práci se studenty si současně mohla ověřit některé nové způsoby výuky.

Výstava v olomouckém Muzeu moderního umění vznikla na základě řádného zpracování autorčina díla, z něhož ještě větší část prezentuje slovem i obrazem doprovodná publikace.

DOPROVODNÝ PROGRAM

úterý 23. 10. / 16.30 hodin

Komentovaná prohlídka výstavy

Imaginárním kosmem Dany Puchnarové a více než třiceti lety její tvorby provází Jiří Olič. Výklad kurátora výstavy bude doplňovat sama umělkyně.

Úterý 30. 10. / 17.00 hodin

O skrytém smyslu umění a jeho síle

Myšlení a cítění generace 60. let, inspirace filozofií, zpráva o výzkumu světových teoretiků umění v katalogu světové přehlídka *The Spiritual in Art 1886 - 1986*, který objevil dosud neznámé duchovní zájmy nejvýznamnějších světových umělců. Pojetí světa jako manifestace energií, které rytmicky pulzují, pojetí umění jako říše mimosmyslového vnímání se stalo inspirací desítkám tvůrců ve 20. století, kteří se začali zabývat studiem filozofických a duchovních děl a praktikovat duchovní cvičení. Dnešní moderní fyzika může inspirovat umělcovy vize holistickým pohledem na vesmír.

Středa 14. 11. / 17.00 hodin

Beseda Klubu přátel výtvarného umění – hostem Dana Puchnarová

Besedu s umělkyní doplní promítání dokumentárního filmu.

Pondělí 3. 12. / 17 hodin

Hana Blochová: Imaginární kosmos Dany Puchnarové

Jak a proč vznikl film Kosmické sítě, význam světla a čistých barev v malbě a grafice Dany Puchnarové, filozofický rozměr, duchovní smysl a poselství díla (video DVD Kosmické sítě: promítání filmové a hudební básně, komponované z obrazů Dany Puchnarové - 12 min.)

- energetické a léčivé účinky barev, tvarů a linií na psychiku člověka v životním prostředí a ve výtvarném umění
- psychotronické měření energií vybraných obrazů přímo na výstavě Dany Puchnarové

KONTAKT PRO MÉDIA

[Mgr. Petr Bielez](#)

[Tiskový mluvčí](#)

[Muzeum umění Olomouc](#)

[Denisova 47, 771 11 Olomouc](#)

[\(+420\) 585 514 282, \(+420\) 724 202 905](#)

[☐ bielesz@olmuart.cz](mailto:bielesz@olmuart.cz), www.olmuart.cz

IMAGINÁRNÍ KOSMOS DANY PUCHNAROVÉ

VÝSTAVA VE STAROMĚSTSKÉ RADNICI 20. 4. - 11. 5. 2008

TISKOVÁ ZPRÁVA

Další z řady výstavních projektů, kterými se MHMP snaží o prezentaci výrazných uměleckých osobností, představuje retrospektiva malířky, grafičky a kreslířky Dany Puchnarové.

Výstava byla i s obsáhlým katalogem přejata z Muzea moderního umění v Olomouci a z Alšovy jihočeské galerie, kde probíhala na podzim 2007 a na jaře 2008.

Tvorba dlouholeté pedagožky Katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci se od 60. let 20. století řadí ke svébytným, expresivním projevům geometrické abstrakce v českých zemích, inspirovaným duchovním poznáním a filozofií

Dana Puchnarová (* 22. ledna 1938) jako malířka a grafička debutovala v první polovině 60. let, tedy v době, kdy se politická a společenská situace v tehdejší Československu pozvolna uvolňovala a umělci začali nejenom objevovat a ctít tradice českého moderního umění, ale také dávali najevo, že patří k jeho avantgardnímu předvoji. Zakládaly se skupiny a vystavovalo se, zatím jen po ateliérech, neboť ze strany moci se ještě stále víc zakazovalo, než dovolovalo. Byla to otevřená revolta proti panující estetice a skrytěji ovšem i proti politice.

„Kolektivní a skupinový duch byl ale Daně Puchnarové cizí, patřila k těm tvůrcům, kteří své dílo tvoří spíše v tichu a skrytu ateliérů. Na pozadí těchto raných šedesátých letech vznikly první cykly 'Geometria Spiritualis' a 'Geometria Mechanica'. Podobný expresivně-abstraktní rukopis mají také grafické listy, které jsou vlastně ilustracemi k dílu autorů, které si Dana Puchnarová oblíbila: Franze Kafky a Františka Halase. Tato etapa tvorby umělkyně a jejích generačních souputníků se dnes většinou označuje jako informel a jeho česká verze netrvala sice dlouho, ovšem byla významná, vzhledem k souvislostem s mezinárodní scénou. Dala základ, zkušenost a sebejistotu potřebnou k další práci,“ shrnul počátky tvorby absolventky pražské AVU kurátor olomoucké výstavy Jiří Olič.

Po roce 1969, v době tzv. normalizace, pokračovala Puchnarová cykly *Znaky a Křivky* a v druhé polovině 70. let cykly *Snů a vizí o zničené civilizaci*, které zahrnovaly série kreseb, grafických listů, obrazů i plastik a prostorových objektů.

„Reagovala tak na neblahý vývoj ve společnosti, stále se zhoršující vztahy člověka k přírodě a také úpadek mezilidských vztahů. Politickým vyjádřením těchto názorů bylo

podepsání Charty 77. Komunistický režim samozřejmě její postoj nenechal bez odezvy, odpověděl výhrůžkami, zákazy a sledováním StB,“ doplnil Olič.

Po listopadu 1989 dostala tvorba umělkyně, která již vystavovala zhruba na 140 výstavách, nové impulzy, její dílo se podle Oliče harmonizuje a zjemňuje. Bylo to také díky vlivu a studiu východní filosofie, která je pro ni trvalým zdrojem inspirace. Puchnarová také cvičí od roku 1972 jógu a tři roky dokonce působila jako cvičitelka jógy.

Tvůrčí zkušenosti Puchnarová zužitkovala během dvanáctiletého pedagogického působení na Katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kde vedla ateliér kresby. Při práci se studenty si současně mohla ověřit některé nové způsoby výuky.

Výstava v olomouckém Muzeu moderního umění a v Alšově jihočeské galerii, převezená do Křížové chodby a Rytířského sálu Staroměstské radnice, vznikla na základě řádného zpracování autorčina díla, z něhož ještě větší část prezentuje slovem i obrazem doprovodná publikace s názvem IMAGINÁRNÍ KOSMOS DANY PUCHNAROVÉ s celkem 120 reprodukcemi a texty našich nejpřednějších teoretiků i autorky.

Dana Puchnarová se od počátku svých studií zabývá myšlením a cítěním generace 60. let. Podněcuje ji k tvorbě inspirace filozofií, také nový výzkum světových teoretiků umění, který objevil dosud neznámé duchovní zájmy nejvýznamnějších světových umělců 20. století. Pojetí světa jako manifestace energií, které rytmicky pulzují, pojetí umění jako říše mimosmyslového vnímání se stalo inspirací desítkám tvůrců, kteří se začali zabývat studiem filozofických a duchovních děl a praktikovat duchovní cvičení. Dnešní moderní fyzika může inspirovat umělcovy vize holistickým pohledem na vesmír.

Výstava je doprovázena filmem KOSMICKÉ SÍŤE, který ukazuje význam světla a čistých barev v malbě a grafice Dany Puchnarové, filozofický rozměr, duchovní smysl a poselství díla. Novými prostředky manifestuje energetické a léčivé účinky barev, tvarů a linií na psychiku člověka v životním prostředí a ve výtvarném umění, což mohou diváci na této výstavě prakticky vyzkoušet.

Podnět k projektu mezinárodní výstavy

KLUBU KONKRETISTŮ

Zakladatel Klubu konkretistů PhDr. A. Pohribný publikoval letos v Ateliéru č. 19 souhrnné pojednání ke 40. výročí od založení tohoto mezinárodního hnutí. Zde jsou zmíněny závažné výstavy KK u nás i v zahraničí. Příkladem může být např. velká mezinárodní přehlídka v Jihlavě s důkladným katalogem, celostátní přehlídka v Opavě či mezinárodní výstava KK v Domě umění v Brně / katalog/.

PhDr. A. Pohribný několikrát vyzýval členy KK2 hlavně v Olomouci, ale i v Praze, Brně a Bratislavě, aby se ujali organizace velké přehlídky prací členů Klubu konkretistů s mezinárodní účastí. Aktivní členové KK2 v těchto městech - výtvarní umělci - se sjednotili v názoru, že tak náročnou výstavu nemohou dělat vlastními silami, a to nejen pro nedostatek času, ale i pro nedostatek odborných kompetencí.

Proto jménem těchto skupin podáváme první podnět k budoucímu projektu přehlídky konkretistického výtvarného hnutí u nás i v zahraničí, jsouce si vědomi, že vlastní koncepci bude třeba svěřit kurátorům, kteří naštěstí již léta pracují v tomto směru. Výtvarníci v KK2 mají nejlepší zkušenosti s J. Valochem, s L. Daňkem, kteří oba jsou schopni navázat kontakty s teoretiky konkretismu v jiných zemích. Předpokládáme, že teoretickou a koncepční pomoc by poskytl i Dr. A. Pohribný, spolupracující dlouhodobě s MMU OL na jiných výstavních záměrech.

Kromě toho člen KK2 v Olomouci VI. Pospíšil před časem zpracoval teoretický návrh takové přehlídky jako svou seminární práci.

V současné době víme, že se tyto tendence živě vyvíjejí v Polsku (Muzeum umění Lodž - J. Valoch), v Německu (speciální muzeum a galerie), v Maďarsku (pravidelné výstavy v muzeu Pécz), ve Švýcarsku, Rakousku, Švédsku, Francii, Jižní Americe aj.

Jmenovaní teoretici umění mají různé zahraniční kontakty, event, adresáře, členové KK v našich zemích poskytnou samozřejmě své kontakty, adresáře, katalogy, dokumentaci podle potřeby. Domníváme se, že jde o rozvíjející se a aktuální hnutí, jež využívá i nových medií a že by taková mezinárodní přehlídka byla pozitivně přijata nejen v některých našich muzeích a galeriích, ale i v zahraničí. Pro zpracování koncepce jsme připraveni okamžitě dodat potřebnou dokumentaci a katalogy dosud uskutečněných společných výstav.

Za KLUB KONKRETISTŮ V OLOMOUCI A V PRAZE

Sekretáři

KK2 OL: Doc Dana Puchnarová ak. mal., Mánesova 20, Dobřichovice 252 29

KK2 PRAHA: Ak. mal. Lubomír Přibyl, Ke struze 4, Praha 1, 110 00